

สรุปคุยกันวันพุธ

ศักดิ์พันธ์ ตันวิมลรัตน์*

ท่านพุทธทาส ที่ข้าพเจ้ารู้จัก

นำเสนอโดย

ผศ.มะเนาะ ยูเด็น ดร.ประจิตร มหาหิง
ดร.มารุต คำชะอม อ.ปราโมทย์ กระจมูท

วันที่ 14 กรกฎาคม 2536 เวลา 19.30 - 21.30 น.

ณ ห้องฉายภาพยนตร์ ฝ่ายหอสมุดจอห์น เอฟ. เคนเนดี
สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

การเสวนาในครั้งนี้ สืบเนื่องมาจากการมรณะภาพ
ของท่านอาจารย์พุทธทาส หรือพระเทพวิสุทธิเมธี เพื่อเป็นการ
แสดงถึงความเคารพและระลึกถึง สำนักวิทยบริการจึงได้เรียน
เชิญคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
เพื่อมาพูดคุยกันถึงเรื่องราวที่เกี่ยวกับท่านอาจารย์พุทธทาส ใน
ทัศนะ และประสบการณ์ที่แต่ละท่านได้สัมผัสมาโดย ผศ.มะเนาะ
ยูเด็น ได้เขียนกลอนถึงท่านพุทธทาสและได้นำมาเผยแพร่ ดังนี้

พุทธทาสภูมิขัติ

- **อัญชิตี**   ชินบุตร   พุทธทาส
 ผู้เปรียบปราด   ปราชญ์หลัก   ฝ่ายทักษิณ
 ประกาศธรรม   ล้ำกาละ   ผ่านแผ่นดิน
 ให้โลกยิน   บุญธรรม   อันล้ำมีมา
- **อัมภกธรรม**   เทียบดิถี   สารีบุตร
 อัมภกธรรม   ทัดพระพุทธร   โฆษาย
 เชนาคเสนา   เชนลัด   อดิชนา
 ทรงปัญญา   เยี่ยงพระ   นาดารุณ
- **อ่า "อภฏติโลโก"**   เพราะไม้หัดดี   ให้จักรทมน
 เป็นกรรมอัญ   พัดผลึก   ในจักรทมน
 ทากเห็นในไตรลักษณ์อันรวมคุณ
 อังคี   บริบูรณ์   ในสุญญตา
- **สรียธรรมธารผ่านไทลในอดีต**
 เชนรอยขีด   ข้ามดิน   ผ่านหินผา
 พุทธทาส   ฉลาดล้ำ   น้อมธรรมมา
 เป็นสิริธรรมมี   เลี้ยงใจ   น้อมธรรมมา
- **แม่ฮาระอันเจ้ง**   แห่งลี้จขาร
 ธรรมทานเท่าแผ่นดิน   แพร่ผล
 เลี้ยง "จิตว่าง" "วางคำ อดตา" ดน
 ยิ่งเตือนคนใคร่ธรรม   ประจำกาล

มะเนาะ   ยู่เดิน

คนบตี

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

จิตเบ็ดร	-	บุตรของพระพุทธเจ้า
ญเอษธรรม	-	ธรรมอันควรรู้
อัมมา	-	ดี, ถูกต้อง
อัญญาตโลก	-	โลกนี้เห็นอัญญากร
โมหัตถ์	-	หลงในเรื่อ๑๑๑๑, ดนที่ยังหลง๑๑๑
กรรมอัญ	-	การทรมนอัญแห่งกรรม
อัมมิต	-	เห็น, ย่อมเห็น
ปริพนณ	-	เต็ม, บริบูรณ์
สุญญาตา	-	ความว่าง
ชาธรรมมัย	-	น้ำนมประภ๑๑๑๑๑๑๑๑, ธรรมคิ๑๑น้ำนม

ผศ.มะเนาะ ยูเด็น ได้พูดถึงท่านพุทธทาส โดยเริ่มจากประสบการณ์ที่ทำให้ได้รู้จักท่านพุทธทาส ดังนี้

สมัยเรียน เริ่มจากอาจารย์ถาวร ชนะภัย ได้นำหนังสือเกี่ยวกับการปฏิบัติธรรมของท่านพุทธทาส และได้ทราบเรื่องราวเกี่ยวกับท่านพุทธทาสในขณะนั้น ซึ่งท่านอยู่วัดธารน้ำไหล มีประชาชนคิดว่าท่านเป็นบ้าเพราะท่านฉันเฉพาะผักและมีการทดลองในสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ หลายอย่าง แต่ในความจริงการที่ท่านฉันเฉพาะผัก จะทำให้ประสาทสัมผัสดี และเป็นครั้งแรกที่ได้ยินเรื่องราวเกี่ยวกับท่านพุทธทาส

ต่อมาสมัยที่ ผศ.มะเนาะ ยูเด็น ทำงานที่กระทรวงศึกษาธิการ มีผู้หลักผู้ใหญ่ของกระทรวงไปสวนโมกขพลาราม และได้นำหนังสือนิทานเซ็น มาแจกให้อ่านกันด้วย เมื่อได้อ่านเรื่องราวในหนังสือ ทำให้สนใจในข้อความซึ่งเป็นคำคม คติสอนใจ

เมื่อ ผศ.มะเนาะ ยูเด็น ได้เดินทางไปดูงานที่มหาวิทยาลัยมิสซูรี สหรัฐอเมริกา ซึ่งคนส่วนมากคิดว่า คนไทยจะเป็นชาวพุทธ คนอเมริกา จึงชอบถามเรื่องราวเกี่ยวกับพุทธศาสนา จึงได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนกัน และในช่วงเวลาว่างก็ได้อ่านหนังสือที่ได้นำติดตัวไป ซึ่งก็มีที่ท่านพุทธทาสเขียนและแปลมา

นั่นก็เป็นครั้งแรกที่ ผศ.มะเนาะ ยูเด็น กล่าวถึงประสบการณ์ที่ทำให้ได้รู้จักชื่อของท่านพุทธทาส และต่อมาก็ได้มีโอกาสสมัครและสนทนาธรรมะ กับท่านอีกด้วย

สำหรับอาจารย์ ดร.มารุต คำชะอม ในฐานะที่อาจารย์เคยบวชที่วัดสวนโมกข์ 1 พรรษา ก็ได้พูดคุยถึงท่านพุทธทาส และเรื่องราวน่ารู้ในหลายเรื่อง และท่านเสนอเรื่องราวพูดคุยทั้งในภาษาธรรมและภาษาคน โดยเริ่มจากคำว่าพุทธทาส ซึ่งหมายถึงว่า

พุทธ คือ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน
ทาส คือ ผู้รับใช้

พุทธทาสก็หมายถึง ผู้รับใช้ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบานและประสบการณ์ที่ได้รู้จักกับท่าน พุทธทาส คือ

สมัยรับราชการอยู่โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัย จังหวัดสงขลา มีเพื่อนส่งหนังสือ มงด้านโน ซึ่งเขียนโดยท่านพุทธทาสมาให้ แต่ขณะนั้นก็ได้สนใจ ต่อมาเมื่อมาสอนที่วิทยาลัยครูสงขลา มีเพื่อนชาวฝรั่ง ซึ่งได้อ่านหนังสือ คู่มือมนุษย์ และได้ชวนไปเที่ยวสวนโมกข์ แต่ไม่ได้ไป เพราะยังมีความรู้สึกปิดตัวเองอยู่

จากนั้นได้เที่ยวรอบโลกกับเพื่อนฝรั่ง ก็ได้พบประสบการณ์ต่าง ๆ มากมาย เมื่อกลับมาถึงก็ทบทวนว่า ชีวิตต้องการอะไร เพื่อนก็แนะนำไปสวนโมกข์ เพื่อบวช เมื่อเข้ามาบวชที่สวนโมกข์ ท่านพุทธทาส บอกว่า ที่นี่ไม่มีใครสอนต้องเรียนรู้เอง ไม่มีอะไรให้ ให้อยู่อย่างไม่หวังแต่ให้มีเป้าหมาย เมื่อมาอยู่สวนโมกข์ ทำให้อาจารย์มารุต ได้สัมผัสกับท่านพุทธทาสมากขึ้น และได้กล่าวถึงท่านว่า ท่านพุทธทาสเป็นครู เป็นผู้ที่ยืนอยู่ตลอดเวลา ซึ่งเหตุการณ์ต่าง ๆ เกิดขึ้น ท่านก็ได้มีความตกอกตกใจ กลับสงบเย็น เช่น วันหนึ่ง มีเด็กจุดไฟเผาขยะมิงูกะปะ ซึ่งอยู่ในกองขยะ เลื้อยออกมาผ่านเท้าท่านไป แต่ท่านก็เฉยไม่ได้รู้สึกอะไร

นอกจากนี้ยังทราบว่าท่านเป็นพระนักคิด นักเขียนและนักปฏิบัติเป็นนักวิทยาศาสตร์ มีหลายสิ่งที่ท่านได้ทดลองและมีการบันทึกผลไว้ เป็นการหาสาเหตุ ซึ่งล้วนแต่เป็นวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ในลักษณะการสอนธรรมะของท่าน ท่านจะใช้วิธีการที่ทำให้ผู้เรียน ไม่รู้ว่าคุณสอน และวิธีการสอนก็ไม่เหมือนกับที่ได้เคยมีการปฏิบัติกันมาก่อน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประจิดร มหาหิง ได้ให้มุมมองของท่าน เกี่ยวกับเรื่องราวของท่านพุทธทาส ตั้งแต่อาจารย์บวชเป็นสามเณรจนกระทั่งปัจจุบันไว้ดังนี้

เมื่อสมัย 30 ปี มาแล้ว สมัยเป็นสามเณร อยู่วัดมหาธาตุได้มีโอกาสฟังท่านพุทธทาสแสดงธรรม ได้มีโอกาสฟังแต่ไม่เข้าใจ รวมทั้งได้อ่านงานเขียนของท่านพุทธทาส รู้สึกถึงคำที่ใช้ในงานเขียนทำให้ได้คิด ประกอบกับขณะนั้นมีคนวิจารณ์ท่านพุทธทาส ทำให้มีความสนใจเรื่องราวของท่านมากขึ้น แต่ในตอนนั้นก็ยังไม่ได้มีโอกาสไปสวนโมกข์เลย

จนกระทั่งได้มาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ชมรมพุทธศาสนาที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี จึงได้มีโอกาสได้ไปสวนโมกข์ ได้มีโอกาสศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ ทำให้ได้กลับมาคิด และมีโอกาสศึกษาธรรมะเพิ่มเติมเพื่อสอนจริยธรรมสำหรับผู้บริหาร จึงทำให้ได้ความรู้ด้านนี้มากขึ้น จากการอ่าน การฟัง และ ผศ.ดร.ประจิดร มหาหิง กล่าวถึงท่านพุทธทาสอีกว่า ท่านพุทธทาสท่านปฏิเสธรัตถุนิยม อ่านหนังสือมาก ฟังมาก เป็นคนที่เชื่ออะไรยาก ซึ่งเป็นลักษณะของนักปราชญ์ มีอิทธิบาทสูง

สำหรับเรื่องการปฏิเสธรัตถุนิยม สังกัดได้จากลักษณะของสวนโมกข์ จะไม่พบเห็นตึกเหมือนกับวัดอื่น ๆ มีกุฏิ โบสถ์ วิหาร มีโรงมโหสถทางวิญญาณ ซึ่งล้วนแต่แสดงถึงปริศนาธรรม และพยายามชี้ให้เห็นถึงปัญญา

บริเวณเขาพุทธทอง มีโบสถ์ แต่ไม่ได้เป็นลักษณะของตึก สังก่อสร้างเหมือนวัดอื่น ๆ แต่โบสถ์ที่นี้ ไม่มีลักษณะของตึก แต่มีทุกอย่างครบถ้วนตามลักษณะของโบสถ์ สำหรับใช้ทำ

สังฆกรรม

ส่วนของห้องนอน เป็นบริเวณ โถงยาว มีหมอนไม้ เสื่อ ซึ่งทุกคนต้องนอนเหมือนกัน ซึ่งแสดงถึงการไม่แบ่งชนชั้นวรรณะ เป็นลักษณะที่ทุกคนต้องช่วยเหลือตัวเอง

หน้ากุฏิที่ท่านพุทธทาสอยู่เป็นสถานที่รวมในการทำกิจกรรมของท่านเป็นที่แสดงธรรม สันทนาธรรม

โดยท่านมีปรัชญา คือ อยู่กับธรรมชาติให้มากที่สุด ให้สมดุลง่ายกับธรรมชาติ และให้ทุกคนเข้าถึง ความสะอาด สว่าง สงบ

ท่านพุทธทาสมีความสามารถในการถ่ายทอดเรื่องยาก ๆ ให้เข้าใจได้ง่ายเข้า ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่ในบริเวณสวนโมกข์ จะแฝงไปด้วยปริศนาธรรม เช่น เวื่อ สรรนาพิเท และอื่น ๆ

ในช่วงสุดท้ายของการเสวนา ก็มีการแลกเปลี่ยนทัศนคติกันของหลาย ๆ ท่าน โดยมี อาจารย์ปราโมทย์ กระทบ เป็นผู้ดำเนินการเสวนา และได้กล่าวถึงสิ่งที่ท่านพยายามทำเพื่อให้คนทั่ว ๆ ไป ได้เข้าถึงโดยท่านมีปณิธาน การทำงาน 3 ข้อ คือ (อ.ดร.มารุต คำชะอม กล่าวถึง)

1. ต้องการให้ศาสนิกชนเข้าถึงหัวใจของศาสนา
2. ให้มนุษยชาติถอนตัวจากวัตถุนิยมไม่เป็นทาสของวัตถุโดยมีระดับความถูกต้องในการใช้วัตถุ 5 ระดับ คือ

1. ความถูกต้องทางวัตถุ
2. ความถูกต้องทางจิตใจ
3. ความถูกต้องทางสติปัญญา
4. ความถูกต้องทางสังคม
5. ความถูกต้องทางธรรมชาติ

3. ต้องการให้ทุกศาสนาร่วมมือกัน เพื่อให้ทุกคนเข้าถึงและหลุดพ้น เพราะหัวใจของทุกศาสนาก็เป็นสิ่งเดียวกัน

ทั้งหมดก็เป็นทัศนคติมุมมองของแต่ละท่าน ที่ได้มีโอกาสสัมผัสกับท่านพุทธทาส ไม่ว่าจะด้วยตัวตน หรือผ่านทางหนังสือที่ท่านเขียนขึ้น หรืออื่น ๆ แม้วันนี้ท่านได้ละสังขารไปแล้วก็ตาม สิ่งที่ท่านได้เผยแพร่ไว้ สันสอนไว้ ยังคงอยู่เพื่อให้ทุกคนได้สัมผัสและได้นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตของแต่ละคนต่อไปอย่างไม่มีวันตาย

